

176 ГОДИНИ - ХРИСТО БОТЕВ

„О, TEMPORA, О, MORES!“^[1]

(Фейлетонът излиза за първи път в бр. 1 на в. „Будилник“ (1 май 1873 г.) и е програмната статия на Ботеви сатиричен вестник.)

Букурещ, 1 май

„О, tempora, о, mores!“ Седя и се чудя, защо човек се сърди, кога му речеш: магаре, свиня или вол; и не се сърди — дори още се радва, кога му речеш: пиленце, гълъбче, славейче, дори още котенце и теленце? Дали славеят принася повече полза в обществото на човеците, отколкото благородната свиня, тази производителна сила в природата на животните, на която само като погледне човек, наумява му нещо аристократическо, нещо възпитано и на дължина, и на широчина? Дали пилето има повече мозък, повече ум, отколкото почтеното магаре, този философ не само между животните, но и между човеците? Или пък гълъбът е по-непорочен и по-достоеен в нещо от скопения вол, туй подобие на нашия търпелив народ? Но иди и речи такава дума на нашите, например (ний се с примери ще говорим) литератори, поети, вестникари, чорбаджии, учители и прочии раби божии, та виж какво ще ти се струпа на главата от сичките тези труженици в полето на глупостта. Музикословеснейшият господин Пишурка, за честта на музите и на неговата „госпожица правда“

и „мадам кудкудячка“ ще те повика на дуел или, поетически да кажа, на полето на честта. Мудроглупейшите и изряднейшите последователи на нашия Сумароков (нека се не сърди г-н Войников, че му дадохме това име. Сумароков е малко по-долен поет от великия Тредяковски) — почтените господа Пърличев, Сапунов, Пискулиев, Оджак, Станчов, Фингов, Дереев (уху!), шурците на Блъсковото училище за мишките и сички ниши духом и богати глупостия, — сичките ще те потеглят, щеш не щеш, на съд пред парнаските богове, дето, разбира се, председателства философът с дългите уши; а други, за кои истината не е тъй тежка и горчива, сир. онез табан суратларь^[2], на които и в очите да плюеш, те ще казват, че е божа росица — каквито са благородните напр. х. Иванчо Пенчович ефенди, Христо Арнаудов ефенди, Никола Генович ефенди, сладкото перо Михайловски, учителската фабрика Груев, синът на Мита Патката — Павлов, сиямските братя Балабанов и Овчов, букурещката „Добродетелна дружина“ за обирание на умрелите и все и вся дебелокожа породица и чорбаджийска — всички ще кажат: „Оставете тоз чапкънин; човек без работа, заловил се да ни гложде цървулите и да маскира пречистите ни лица, създадени по образу и подобию божю.“ А! Незлобливи пиленца, гълъбчета, славейчета и теленца! „Будилникът“ не ще бъде тъй глупав, защото не му е изпила още кукувица ума като на „Звънчатий Глумча“ (Глупчо трябвало да се каже), и тъй безбожен като покойния „Тъпан“, та да унижава умните, полезните и трудолюбивите животни с вас, подвижници на пищеварението. „Тъпанът“ беше омаскарил веднъж една магарика, като казваше, че тази почтена майка родила букурещките български нотабили; но затуй и господ го наказва, та нема рахат и на она свят. „Будилникът“, който знае, че страхът от бога е начало на премъдростта, а почетта към старите начало на добродетелта, ще се

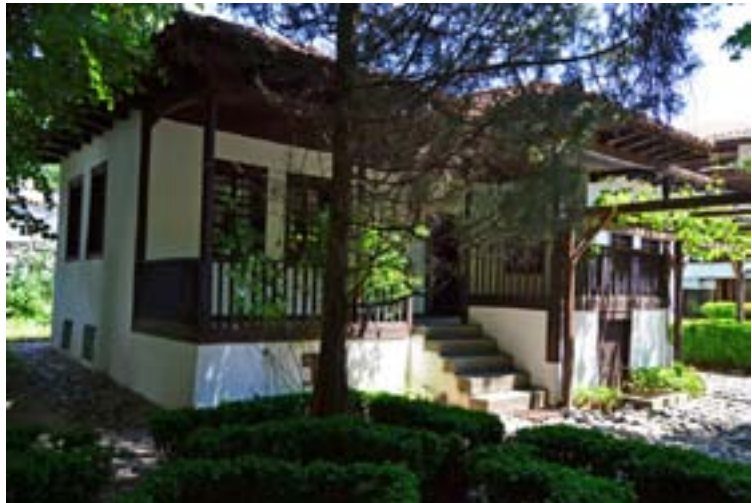
пази като от огън от такива неща — да унижава животните. Неговата програма ще бъде: да гуди сяко нещо на мястото му и сичко да краси с боите му. А ако има нещо общо между споменатите в тая молитва раби божии и животни, то българският зоолог и доктор (ъ-хъ! доктор ами?) Начо Планински, който беше написал едно време „Зоология за българите“, нека се потруди да реши тази велика задача, този всемирен въпрос, та на Куковден, когато се напечати тази книга, да види ученият свят какво ще рече: „Зоология за българите“. Дотогава ний ще се препираме, че нито Генович, нито Найденов имат нещо общо с животните и с човека. И наистина какво общо напр. между занятията на магарето и работата на ефендето и черибашият? Философът с дългите уши носи на гърба си: дърва, вода, брашно, хора, и с това принася голяма полза, а ефендето издава органа на шпионите „Турция“, а черибашият — органа на идиотите „Правото“ и с това приносят вреда; философът върши само онова, що може, а черибашият сичко, що не може; магарето никога не лъже, а ефендето го е срам да каже някога право; магарето пости и затова ще отиде в християнския рай, Генович яде пилаф и ще отиде в кочината на Мохамеда — а черибашият^[3], който в турско село държи рамазан, а в българско яде сланина, той на она свят ще яде от коритото на Гилдебранда^[4].

А-ха, има едно нещо, за кое, ако се улови българският зоолог, ще може да обори мнението ни. То не е тъй важно, та можехме да го премълчим, но „понеже обаче сърцето ми плаче за моя народ“, както казва г-н Великсин в едно стихотворение, ще го кажем: юларят! Юларят и самарят! „Звънчатий Глумчо“, вместо да говори глупости, добре би сторил да прикачи юларя на ефендето, а самаря на черибашият, па хайде като сюрюджия^[5] на изложбата във Виена, та да видят и европейците какви стоки има българският народ, когото едни наричат „немци на юг“,

други — „английци на изток“, а той не е друго освен вол в хомот, роб на бръснатата глава и на калимавката, роб и сам на себе си.-----

Бележки

- [1] О, времена! О, прави! ↑
- [2] Дебелооки. ↑
- [3] Главатар на цигани. ↑
- [4] Германският поет Хайне видял на она свят, че папа Григорий VII ядял из едно корито човешки лайна. (б.а. — Хр.Б.) ↑
- [5] Който подкарва стадата. ↑

ДЕЛБА

По чувства сме братя ний с тебе
и мисли еднакви ний таим,
и вярвам, че в светът за нищо
ний няма с теб да се разкаем.

Добро ли сме, зло ли правила,
потомството назе ще съди;
а сега - дай ръка за ръка
и напред със стъпки по-твърди!

Спътник ни са били в животът
страдания, бедност в чужбина,
но тях сме ний братски делили
и пак ще ги делим двамина...

Ще делим ний хорски укори,
ще търним и присмех глупешки,
ще търним, но няма да охнем
под никакви мъки човешки.

И глава ний няма да сложим
пред страсти и светски кумири:
сърцето си вече казахме
с печалните наши две лири...

Напред сега с чувства и мисли
последната делба да делим:
да изпълним дума заветна -
на смърт братко,
на смърт да вървим!

ВЪВ МЕНЕ СЛЪНЦЕТО БОЛИ

Янко Стефов

СЪН

Сънувам страшното. Войната !
И уж това е само сън,
ала усещам как земята
превива се след всеки гръм.
Летят снаряди вместо птици.
Небето се тресе от страх.
И със отворени зеници
погиват хора в кръв и прах.

Воинишка каска тежко пада
безсилна в крехката трева.
И гледа с тиха изненада
една умираща глава .
Пищат дечица ужасени
върз мъртви майчини гърди
и питат с устни вкочанени :
„Войната кой ще победи ?“

Денят простира бяла риза
върху въже от светлина.
Умира моят сън, пронизан
с усещането за вина .

АСЕНОВГРАД

Като облаци от пръст и камък,
канари са виснали над мен .
А над тях е слънчевият замък,
в който Феб изгрива всеки ден.

Долу слушам как шуми реката
и се мъча да я разбера,
вледан във водите ѝ нататък,
скрити във зелената гора .

Стъпил със единия си крак в Родопа,
с другия – в тракийската земя,
днес Асеновград ни среща топъл
и сърдечен, ведър и засмян .

Град на църкви и на живописци,
град на виното и на любовта,
град на хора с яки мишци,
силни в мъката и радостта.

Носи през годините достоен
името на цар Иван Асен.
Сам той царствен труженик и воин,
сам от времето непобеден !

ЗАВРЪЩАНЕ

Пътеката на двора вече
е сляпа, но ме помни тя .
И като майка всяка вечер
стои до пътната врата .

При нея идвам като спомен,
на прага сядам уморен.
От моето сърце отломен,
боли ме всеки минал ден.

Как тихо е сега в пчелина,
дори тревите не дхятят!
И стъпки на човек преминал
огласят само моя път.

И сам в това безкрайно ехо
дочувам утрешния ден.
Учуден, че така далеко
във времето съм бил роден!

ПЪТ

Аз имам път, изплетен ситно
от млади боси ходила;
набит от бързаци копита,
лежал под биволска кола .

Аз този път не го загърбих,
че той ме учи да вървя.
И пак по него ще се върна
там, под зелената трева.

Но днес е рано, още рано.
Пропяват първите петли.
Като сърце с кървяща рана
във мене слънцето боли.

Сега е нощ – беззвездна пустош.

И жив е само моят път,
по който светлите ми чувства
към утрешния ден вървят.

ПЕСЕН

*На народната певица
Вълкана Стоянова*

Запей ми, хубава Вълкане !
Запей за Алтънлъ Стоян,
как пратил Добри от Балкана
в голямо село Страджа сам.

Запей за оня гурбетчия,
за дом и любе закопнял,
как карал тежката гемия,
но тя запрела в камък бял.

Запей за Яна, Дилбер Яна,
за кervанджийчето запей ...
Запей ми, хубава Вълкане,
ти – чуден люлински славей !

И НЕКА ПЕСЕНТА СЕ НОСИ

от Бакаджика до Мараш,
по жетви и по сенокоси
и по седемки и хора.

А вечер шом припадне здрача
над селото и стихне ес,
по твоят глас кавалът плаче,
тъгува и говори: “Ех,
запей ми, хубава Вълкане,
с гласа си от сребро излян !
Чуй, поздрав праца ти Балкана
от Добри и от Алтънлъ Стоян !”

ТЪГА

Тъй ниско слизат облаци зиме
над селото, над родната ми къща.
Там ехото повтаря моето име
и само спомените се завръщат.

Скрити снегът под стъпките ми още,
изскърчва тъжно старата вратичка.
На бунището не шумят кокошки,
да ме посрещне куче не притичва.

И къщата сега сама тъмнее,
приведена от старост напред двора.
Чернищата, приседнала до нея,
мълчи. И нито сенчица от хора !

Зловеща мъртва тишина нахлува
в душата ми, до болка закопняла
- като дете – отново да лудува
под светлината на луната бяла .

С набодена пета от гнили тръни,
от болка настрана захвърлил хляба,
през плач на прага дървен да се спъна
и да се гушна в пазвата на баба ...

Отминалото често ще се връща
и облаци пак ще слизат зиме,
ще търсят ниско родната ми къща:
уви, и мене няма да ме има !

Бина Калс

ГОСПОДИ

Даде ни сълзи като дар,
теми за безсъние, дни за препъване.
Заличаваме с мъка петната
от вътрешните стени на кораба,
с който се измъкнахме наред
стихиите.

В неволите

с Твоя лик се гледаме.

Докато четем разписанието
и оглеждаме спътниците,
пак Си сложил пролетта на масата
с вишнев цвят в градините,
с глухарчета, които не стоят дълго
по местата си,
с лалета, които
и в червено пак не кървят –
свят, способен на любов.

И Ти се молим горещо,
викаме на всички езици:

без ТЕБ не можем,
без ТЕБ не можем,

накрая се изморяваме,
огладняваме
и сядаме да ядем
сред прохладата сладките ябълки.

ЛИТАНИЯ

Този пейзаж наклонен към брега
рисува някакво застинало
движение.
Сикаш е докоснал мълния, за да
угасне.
Със загриженост мистична
слънцето шлифова пясъка
и в монте обятия
изповядва свободата си морето.

И нищо друго тук не е лишено
от правото на своята вечност.

Човекът, който възхвалява лятото,
ако целуне нощното небе,
ще превърне гроздето във вино.
И диви патици ще тръгнат
за своето литийно шествие.
С прилива и бреговата линия
ще се измести.

Край солените крайбрежия
лозите пускат млади корени,
защото няма право да греши
този, който в камъка дълбае.
АТИЧЕСКО СЛЪНЦЕ

Видях от върха на планината
едно прославяно тяло
да потъва зад хоризонта –
кит, забравил нещо в дълбините.
После, сред маслините
поддържахме тела около сенките.
Най-добрият начин да навлезеш
в една тайна е с любов.
Необходимо е да останеш буден,
неспокойството ти като малко зверче
да се скрие в пукнатините.

«Възлюбени, не вярвайте на всичко!»
и вятърът духа, където си поиска.
Много възможни реальности,
но само Божият дух дава плодове.
Сега съм лека кукуруз,
в която кълват влюбени гълъби.
Сега съм е фалшива монета.
Събуди ме, ако видиш онези острови,
които изникват сред омарата,
с едно ведро спокойствие,
което може да приеме всичко.
Така лесно падат тирани,
изчезнали папируси виждат бял свят,
и най-послед идва хлябът от небето.
В желанието си за вечност
разпознаваш гласа с копнежа,
заседнал в него:

«Да дойде Твоето Царство!
Да бъде Твоята воля!»

БЛАГОДАРЕНИЯ

Господи, Ти направи земята широка,
толкова, че да могат децата ни,
които живеят надалеч,
да се върнат за ден.
Тази млада земя, на която още улавяме
лъчите на Сътворението.
Като създаде Вселената,
първо Си ѝ приготвил пространство!
Нима плодът не расте там,
където има утроба?
Сътвори далечната звезда,
чиято смърт учените скоро видяха –
миллиони светлинни години
последната ѝ светлина е пътувала към нас.
Даде нощно светило,
на което кацнаха хора,
и ти благодаря, че то не е толкова далеч
и твърде опасно за кацане.
Срещнах един астронавт*,
който каза, че там горе не били сами
и че после започнал да Те търси.

Признателна съм
за морското конче,
за малките шарени рибки,
за фоторецепторите в нашите очи.
Признателната съм за маслината,
за виното върху устните,
за хляба с твърдата кора.
Благодаря за самотния славей,
който в дълбоката гора не спира да те въз
валява.
Благодаря Ти за всичко,
което не мога да изкажа,
и след всички безкрайни велики дела
Ти благодаря за децата,
които се родиха в нашата къща.

* Чарлз Дюк, астронавт от “Аполо 16”

IN MEMORIAM

РОСЕН ДРУМЕВ

*„не искам никога да съдя само искам да напомня
че всяка чужда смърт напомня собствената смърт
и ако нещо след това остава да живее
над него бог и ангелите имат власт“*
Росен Друмев

На 14.01.2024 г. ни напусна поетът Росен Друмев.
Поклон пред светлата му памет!
Росен Друмев Друмев е български поет. Роден на 9
декември 1958 г. в Бургас.

Сдружение Бургаска писателска общност

ПЕЯ ВСЪЩНОСТ ЗА ЖИВОТА...

Тенко Тенев

ПИСАТЕЛИ

Нашият свят е почти нереален...
Чуваме се внезапно,
често говорим за други светове
и за хора, които вече ги няма.
Мисля си за тази странна орис
на кого сме вече нужни.
... Ние, разказвачи на светове,
в повечето случаи самотни и
тъжни!

ЖЕНИТЕ НА БЪЛГАРИЯ

Толкова хубави...
Толкова дивни.
Като тъмна медовина,
като вино – барут.
Кехлибар и злато,
ненагледни, чудни...
... Бели като мляко,
страстни като нощ,
вечни като Обич!

СПОМЕН ЗА МИКЕЛАНДЖЕЛО БУАНАРОТИ

Стига ми, че въздух един
дишам под небето с тебе.
Толкова дълго те няма.
Очите ми потъмняха от пясъка
на дългото нощно взиране.
А въздуха се огъва от нежност,
докосва стрехите радостно
с надеждата, че ще дойдеш,
мое момиче слънчево...
И като древния майстор,
влял в карарския мрамор живота...
... Извисявам те в душата си,
радвам се, че те има!

ЗИМНО МОРЕ

*Всеки сам за себе си е болен,
всеки сам за себе си умира...*

Андрей Германов

Една вълна събирана от лятото,
докосна моя бряг внезапно.
Отдръпна се и яростно се плисна
в солта на моите вълнения.
Събирани те бяха цяло лято,
събирах ги с любов и нежност,
защото всеки носи в себе си –
едно море, бушуващо през зимата.
Тогава идва трайния сезон,
закотвен от събирани вълнения,
тогава във сърцето -вълнолом
се бият глухо носени стенания.
Едно море очаква всички нас,
не можем да избягаме от него...
...То носи нашия невидим свят
и яростно поглъща суетата.

ПЕСЕН ЗА ГУБЕЩАТА КАУЗА...

Ако се замислиш,
тя всъщност е печеливша.
Защото е познала Горчилките
и цената на уроците от Живота !
Удряна е жестоко по устата.
Знае Цената и принадлежната стойност на
приказките...

...И на Мълчанието !
Затова я възпявам. Простичко.
За Цената на употребените хора,
а всъщност за Минало,
Настояще и Бъдеще.
Пея за губещата кауза,
пея всъщност за живота...

...А останалото са приказки
за несъстоялото се Бъдеще !

Худ. Райчо Чакъров, Господи

НАЧИН НА ЖИВОТ

На Тони

Изкуство е да можеш да се радваш
на чуждия успех и красотата...
От болката на самотата
да виждаш елексира на живота. ...
В душата ни се срещаха със грохот
неравните вълни на свободата,
усмихната във утрото ни чака,
Надеждата - добрата непозната. ...
Със тебе вече, толкова години
сме част от въздуха на този град.
Приехме и горчилки, и възторзи
за нас това е начин на живот.
...Простри ръка и усмихни се,
след нас ще бъдат нашите деца...

...Богати сме със верните приятели,
щастливи сме със нашата съдба!

БАЩА МИ

*„Човек умира толкова пъти,
колкото пъти погребва свои близки“.*
Публий Сир, из „Сентенции“

Баща ми, лек като перце,
във бяла, свята нощ пътува.
Към новия си звезден дом,
поръсен с болка и умора...

Татяна Йотова

СЕЗОНЕН КОКТЕЙЛ

На прага на душата ми е утрото,
което ме пиесе стихотворна
и меко ме посява – нацелувана
в скокливи арабески на флигорна.
И няма как да мисля за сбогуване,
когато е началото на песен,
в която, споделени, ще пътуваме,
по чапа ще си скътаме за есен,
а после, посред бухналите пролети
ще звъннем с цветовете и пчелите,
ще учим на поезия тополите,
додето стигнем летните си крипти.
Пак лятото... Ах, лятото на котвите,
на тази лудост, към която зреем,
отмалаящи, отвесни, неподготвени,
в невинните вини – неравновесия...
... ах, в този летен миг на сол в телата ни,
търкания от морските въздишки,
на прага на душите ни – разказани
в една прегръдка – утрото ще пише
история със снежни послесловия,
изгледена с магнолийно „обичам те“...
... А днес ще се пилят стихотворна
в полукълбото твое с мое всичко...

В НАЙ-ДЪЛБОКОТО ЛЯТО

В най-дълбокото лято лудя
на една следлюбов филмът цветен
и по летните стъпки пося
смях на август и танц на пайети.

Не със капки – с небеса ваялах,
не по ноти – по звездите пях,
не свещички – прашах ги лъчи...
От любовта ми ти глътка не огни...

В най-дълбокото лято – все там,
върху морска въздишка поседна
на една следлюбов песента –
от бездетна вселена по-бедна...

Не със сълзи – плаках със сърце,
и не в ласки – къпах те в море,
в миг на болка истина прозрях:
своя – не, а чужд живот живях...

Пак една следлюбов утаи
в плитчините останки от бreme
и с тъгата на стих се весели
в най-дълбокото лятно безвремие...

ЧОВЕКЪТ КОИТО ЧЕТЕ ЕЗЕРНИ СТИХОВЕ

някъде
накрая на лятото
един човек чете
езерни стихове
гласът му се стича
подобно на изгрев
и залез
пали премали
мечта на девица
слуша
цветецът ѝ нежен
притрепва
между дюни в бедрата на мислите
снежно отровна морета
по нежните обещи
на целувките
земята е пълна с небе
и нирвана е
като художник без четка
като китара без струни
като молитва без думи
един човек чете
езерни стихове
накрая на лятото
някъде

Сред всички
омагьосващи
букети,
луксозни (и не толкова)
предмети,
по най-сърдечни
поводи приети
от хора важни,
скромни
и предвезети,
сред хиляди
възторжени привети
единствено
във тъмното ми
свети
от теб
неподареното ми цвете

ВКУСЪТ НА САМОТАТА

Човек се ражда,
за да бъде сам –
деца, ролини,
празнични фнестии,
приятели,
познати тук и там...
свещена самота
ще ги измести;
след много начала –
напуснат край
блътува
в криптата на безвъзврата
и с мисълта за
непостигнат рай
купуваш си
билет
за необратно;
и честната,
и подлата ръка
помитат прахен
стих по стъпалата:
„човек се ражда, за да бъде сам...“,
заразен е
вкусът на самотата.

АВТОСИНДРОМ

Ти си божествена болка у мене –
раждаш се грозна, едва,
в адските нощи на прага ми стенеш –
будна словесна лама,
изблик на жаден импулс,
простосмъртна,
с неферментирала кръв
и свобода, за сърцето завързана –
непредвидим земетръс...
Може би в теб дерайлирали тайни
търсят девети живот,
или си намет,
урок по спонтанност
в непридирчив каталог?
В мене сирак по вода ли те пише,
образа мой присвоил,
здрав обесивен по теб ли издишам,
сладка повърхност вторчил?
Чаша безсъние, няколко краски и...
белова се зовеш –
фина, но ледена, с много подправки.
Трябваш ми с болно небе:
трескаво,
драскано,
нервно,
неравно,
незапнето хлапе –
да ми изсмукваш и злото, и златното
в свята и раснеща реч.
Думи изблянали, думи сломени.
Падаща звездна трева...
Кръстно чистилище за осенения –
автосиндром – ЧЕРНОВА.

ИЗПОВЕДИ И ПРИПИСКИ

„МАРИЯ ОТ ОХРИД“ на автора АНТОН БАЕВ е отличената книга в националния конкурс за християнски роман за 2022 г., обявен от ИК „Омофор“. Целта на конкурса е да се насърчава добрата християнска художествена литература, което е отколешна кауза и стратегия на издателството.

В романа авторът е избрал да пише и разказва на „майчиния език и правоговор“: „Сигурно Бог тъй е отредил – човешките истории да се описват на майчиния правоговор, а Божините – по канона“; и че е сънувал все на ония забравени топли думи, майчините. И ще рече още: „исках всичко да звучи на езика майчини. Че тупка тоз език като сърце, и ритъмът е всичко в него... и всичко ще е правоговор“.

За себе си извеждам за главен герой на книгата именно авторвия език: наричам го главен – защото на този своеобразен благ език читателят е възлечен да споделя съдбите и изповедите на Мария, Инокентий, Франциск, Григорий, Йоан, поп Стойко и другите; а герой – защото този език удържа до края на книгата да построи целия градеж на романа, основателно наречен от познаваческото жури „полифоничен, с многогласов сюжет“; (още и с хубавата дума „пълнотойно“).

Авторът Антон Баев е намерил и удържал единен език и стил и за историческата, и за сюжетната (условно казано) река на разказа, и за монологичността, и за чувството, и за пълнотойните описания, за да оживотвори близо век време от възрожденските страсти български, верски и църковни, духовни и бунтовни, падания и ставания.

И също на този „благ майчин език и правоговор“ е издържан, иззидан и историческият темел на „приписките“; „из под линия“ романът гради и надгражда една възбуваща многолетна историческа картина, на места потресна с ужасните, на места пътна с красотите Божии и земни, а на места те размишлява с благодушния слог на разказвача...

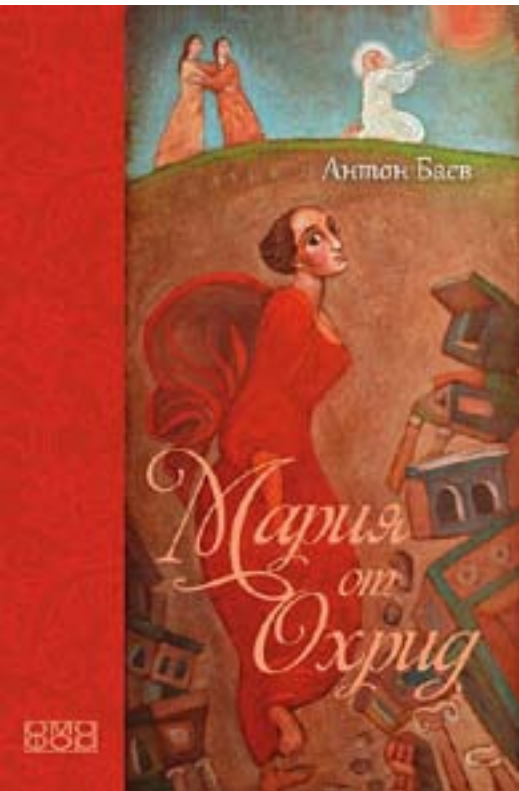
В своеобразната композиция на романа авторът потопява читателя бавно (не и без словесна самонаслада), както полета се навлиза в река; и го води покрай историческия цокъл на деснята български – църковни, екзархийски, обществени, политически – денния, които ще нарече възрожденското новобългарско зачатие.

Още и из съдбите и размишления на многолюдното цариградско и охридско.

Ако не се опитвах да се държа о своеобразната реч на автора, щях да сложа думи като „топоси“ вместо места, „персонажи“ вместо лица, „полифоничен сюжет“, „архетипи“ (например вечната змия, жената, отхапването на ябълката от Мария, жени бездетки, изкушението и др.), „историографски отклонения“, „роман в романа“ и пр. – Ала предпочитам да остана близо при авторовото „глаголене на майчиния език и правоговор“. А читателят сам ще навлезе по излъсканите калдъръм на миналото, спомените, и на паметта, вечно люшканца се между вярата и обичта към Бога и земната любов към човека.

*

Защо авторът ти спомня и тъй живописно изографисва уж „под линия“ тази историческа хистоматия на романа? – Може би, за да видиш, в неговелния му обем, наведнъж и накуп събрано множество лица и личности, исторически реални и известни ни, църковни ратели, владци, фанариоти, заточеници, вестникари цариградски (и вездешният Петко Славейков), дейтели, миссионери, заговорници, простолудие всякакво – как са късали абите и антериите си и расата и калимавките си, и кундурите и цървудите си из сокаците и „улиците тесни като кама“ на тогавашната ни възрожденска столица – вековечният Цариград, същинският езиков и людски Вавилон... И

ще вдъхваш мирисите на „подземия още от византийско време“, на гъмжащи от народ и добитък ханища, на чаршии с тънките аромати на кафе и шербет, на оружейници; пълно човешко стълпотворение от Леванта до южна Европа, и от Венеция и Валета, и от Охрид и Кукуш, и до заоблените и меки препечени хълми на Странджа; и да те омайва разноречивата глъч на турци, гърци, българи, евреи, венецианци, араби... И да те връща обратно, навътре: до неукротимото душевно и духовно щение и горение човешко – между битието земно и ВъзБого.

„Врла работа е да живееш в самия център на империята, град на разврата, клоака на страсти“, – ще ти рече разказвачът; Цариград, вавилонската блудница пред залеза на Империята, гмеж от хора, езици, мириси, източно разточителство, и блясъкът на Босфора, и съблазни, лукавства, мът, и вземане на решения исторически, и амбиции твърде едри в наивността и жертвоготовността ни; и коварства, жестокости, мът; и мъки и борби за неясни още волности и свободи... Българи край Златния Рог.

И какар че неведнъж и дважд из романа ще се засмееш, читателю, но все пак ще останеш тъжен духом: заради неведомата ни в Бога участ човешка; и заради светата ни горка участ българска...

*

А езикът на романа е все тъй като пивка вода, благ и мек подобно „кадифе сезона, времето на октомври“ в южните предели на империята...

Тая земя е свещена, древният осветен и обожан град Охрид, Лихнида, Лихнидос, чудното средище на църкви, в които тихо глеят негленните мощи на светци, стълбове на нашата вяра, корен, словесност... Земя, украсена с блясъка на езерото по пладне; или нощем, при ясно време, в прозрачните му води можеш да гледаш звездите, разсесени с бисер и седеф... Или от грамадната висина на „Свети Йоан Канео“, в западния край на Охрид, да потънеш с очи в зеленооката вода, и ще потърнеш от подмолите долу.

Езерото – благословено от светостта Кирилотова, от красотата на Пресвета Богородица Перивлента, Прекрасната; и с тайнствените баладични води край манастира на великия и целебен светец Наум („изпълнен с утеха“ значи името му); и още по-загадъчните води край „Свети Заум“... И когато през решения тръстиковият вятър се вслушваш в оми само насъне доловим тътен на водите охридски и преспански, подземно излизашис се от езеро на езеро, като от чаша в чаша, като от съдба в съдба, и все тъй вечни по Божията

милост в непоклатима каменна шепя.

И защо толкова за Охрид, ще рече? – Защото Охрид е сърце, и душевна болка, камък, вода, святост, страсти, молитвеност, и отблясъци езерни. И исторически и съдбовни. Защото авторът на тази книга именно тук е заплел съдбите на Мария, на Пресвета Богородица Перивлента, на Девата от „Езерните молитви“ на свети Николай Велимирович, епископ Охридски и Жички, и на мнозината други. А също и нашите съдбини. И нашата мисъл и тъга.

Езерото, по чинто брегове светците проповядват с крайзерния шепот на молитвите си – от свети Климент и Наум до свети Николай Велимирович; а над водите му виси небесното светило и се къне в прозрачната глеч, и се вижда в скровената душа на езерото... Особена мистичност имат тези прозрачни и тайнствени води охридски, езерни, дар Божии за земята и за хората. Красиво е. Красиво и паметно.

*

А помислите и делата човешки, описани в романа „Мария от Охрид“, са поникота праведни, понякога греховни, понякога страшни. На места авторът ще опонаеко горещ си за любовта му, че тя му е като просветление от Бога, че човек заобича не току тъй, а посоченото му от Бога...

„Защото с обич се случва всичко на този свят, а без обич светът погива, не ли? – Абат Франциск размисля в унесеност и меланхолия: между обичта и вярата му в Бога, и любовта му към човека, към Мария...“

„Всички истории разказват за любовта и смъртта, защото нищо друго не си струва да бъде запомнено“ – завършва авторът.

Всъщност за какво пишем, за какво витийстваме? поезиизираме, съзерцаваме? гътуваме? – За да можем да устискаме в сърце и в шепя мимолетната памет, някой спомен, някой глас, някоя паметна дума. Търсим спасение, а и смисъл в миналото... В помненето... Живеенето ни в спомена – ще рече авторът, – това е истинският ни живот. „Не мислете за загубата, а живейте в спомените, те са истинският ни живот, както и вярата, че ще се срещнем на небето“ – така абат Франциск продължава времето на любовта в томлението на спомена. В светлината на паметта. – То и къде ли другаде можем да се върнем и се съхраним, ако не в паметта?

„И разрухата на времето, и потъналите империи, и споменът за човешките стремления винаги ще изплуват като острови от езерата на паметта ни.“ – Косто опазим и повтаряме в паметта, него ще увекочим и пренесем.

„Ако е имало какво да се записва, значи е имало за какво да се живее... Не ли само писането ни спасява, както сънищата ни закрилят от живота?... Понеже нищо друго не остава на тоя свят, освен стореното добро и написаното. Амин.“

*Венета Дякова,
езиков редактор на романа*

Мария от Охрид от Антон Баев е полифоничен роман-фуга, в който всеки глас (разказ за историята - лична и обществена) подема равнопоставено своя партия, за да изгради мащабната словесна партия на един от най-значимите Балкански векове - от средата на 19 до средата на 20. Възможна ли е обща балканска история?

Отговорът на романа е - да! Но без щампите на революционния патос или глуменето с патоса, история в дълбините й смисли, където разказите за любовта и смъртта са написани на един пълнот и музикален балкански език, с преплитанията на аналитични и синтетични

съчетания, през евангелско-перспективистката оптика на осем централни герои, сред които и двама чужденци - италианец абат Франциск и гъркинята кира Ефросина.

Свърхамбициозната задача на творбата е да смеси метафориката на малките локални езици в една уникална балканска вавилония, в едно първоезично майчинство.

Единият неразчленен балкански език – това е другата задача (освен единията Балканска история), която си поставя романът Мария от Охрид от Антон Баев. Един език на първичното многообразие, на дълбинното съчетаване на думи, които се обичат независимо откъде идват; език на пълноводие, а не на мейнстрийм; обемащи, приласкаващи, отнасящи в едно другате (а всеки голям роман ни отнася тъкмо там), което не прави разлика между думите на детето и тези на майката (по сходен начин в романа говорят и Инокентий, и Мария), в което и едините, и другите са еднакво важни, ценни и взаимно допълващи се. Роман, който е значим за цялата балканска литература (и история).

В този втори роман е използвана сполучливо формата на „приписката“, която и обговаря основния разказ, и го допълва с нови детайли (исторически, битови, философски). Сам по себе си този „втиснен“ текст е и рефлексия, и критика върху основния, и е интересен експеримент като друга романова оптика.

Мария от Охрид определено бяга от „нормата“ на историческите четива, в които натискът художествено да преразкаже документалното отнема от самото изкуство. Успехът, а ще го нарека и пробив, на този роман е, че е не е исторически, а роман за историята на романа.

Проф. Светлозар Игов

Романът на Антон Баев Мария от Охрид е текст, издържан в най-високите стандарти на съвременното романоно писане. Съчетава историческо повествование и драматичен, плътно изграден емоционален план (характерен за стила на този автор).

Сюжетът на произведението отвежда в епохата на борбите за независима църква и мисиите, свързани с Кукушката уния. Действието минава през множество ключови за тези събития градове и селища – Охрид, селата в Преспанско, Скопие, Битоля, Кукуш, Цариград, Пловдив, Стара Загора, Русе и др., като така се създава богата и пълнокръвна картина на живота на Балканите от втората половина на XIX – началото на XX век. Видимо е, че за целта е детайлно проучена обширна фактологична материя. Затова, освен с белегистичната си увлекателност и емоционалната си динамика, романът привлича и като познавателно четиво.

На места е виртуозно ритмизиран, с озвучаване на речта, което превръща цели пасаж в интегрирана в повествованието, „скрита“ поезия.

Текстът като цяло е структуриран като осем различни разказа за събитията – през очите на осем различни персонажа. Всяка от частите е стилизирана в съответствие с мисленето, речта, културата и социалната прослойка на разказващия персонаж (сред героите има православни свещеници, католически мисонер от Орден на бенедиктинците, гъркиня, жени от различни поколения). Особен интерес представлява паралелната „глава под линия“, която напояма самостоятелна, изчистена от лични съдби историческа хроника.

Романът на Антон Баев Мария от Охрид е силен и увлекателен, написан майсторски и с дълбоко познаване на историческия план на действието. Умело съчетава класично писане и белегистичен експеримент.

Доц. Елка Димитрова

УБИЙСТВО

Той е слаб, криво-ляво го свалям до строежа. Количката е там, стоварвам го в нея и тръгвам тъй както съм, с окървавената ношница, към бърза помощ. Живеем съвсем близо до болницата. Бързам. Напълно безчувствена съм. Мъртва съм. Но в мен действат никакви механизми... Той е напълно безжизнен. Главата му се е килнала назад, краката му се влечат по тротоара. Но аз съм напълно сигурна, че е жив. Затова бързам, бутам количката с кански усилия. Само да го стоваря в болницата, да го предам на лекарите и да се върна на бегот. Детето ми е само...

В сния всичко е толкова ясно... Вече съм пред болницата. Втурвам се към регистратурата; казвам, че съм довела ранен мъж. Веднага след това виждам как лекарите го поемат, как шият главата му. Шият без упойка, упойката не го хваща. Прелвят му глукоса. Освестява се, докато го шият, и ме търси. Пита ме с очи, какво става. Не помни. Може би помни последната минута, кръвта

Худ. Миглена Котева, Лични съществуване

върху ношницата ми?

Беше уплашен до смърт, осъзнаваше, че го шият, че игла бродира главата му. Не можеше да понася игли, страховищ.

Доката го шиеха, пристигна някакъв цивилен полицай. Понечи да ме отведе. – Да стои тук! – извика. – Аз ще ви разкажа. Ударих се на железния паранет.

Подозираше, че съм го фраснала и бързаше да потули нещата. Окаяният садистичен пияница отхвърляше светкавичното прозрение, че със семейството ни е приключено. Бе забравил губерката, която шише главата му.

Полицаят все пак ме изведе. Виждаше се, аз самата виждах в сния, че съм пред припадък.

– Аз го ударих - рекох. Полицаят не отговори. Погледна кръвта по ношницата; беше изсъхнала, приличаше на червена картонена кръпка. Качи ме в някаква бричка и ме закара до блока. До вмирсаната на плесен стара кооперация.

Във входа нямаше осветление, изкачвах стълбището в пълен мрак, опиним. В един момент краката ми откачаха да се движат, буквално залепнаха за цимента... не можех да помыляна...

Изведнъж, детско проплакване ме изведе от сния...

Зад прозореца, тъмните клоии изглеждаха напълно неподвижни... ужасяващо неподвижни...

ОТКРИВАМ ПОЧЕРКА НА АНГЕЛИ

Роза

Боянова

КРАЙБРЕЖНАТА ЖЕНА

Крайбрежната жена не свали никога герана си от раковини, докато чака кораба или се люби с обещанието да заминат заедно.

Герданът натежава повече и повече след всяка среща.

И също като в празна раковина крайбрежната жена мъжесте в тялото си приютява те по-несъразмерни стават, докато трупат любовта й като плячка, а в своите къщи се завръщат без улов, уморени, и без капчица от нежност. Все по-несъразмерни...

Не могат вече да си тръгнат, все по-навътре в охлова на тялото й приютени, притихват във уютта му мъжесте.

Така е сигурно движението им страни от пътя – превръща се във правило, в единствена възможност. Ни само рак, ни само охлюв!

Герданът на крайбрежната жена векува в пясъците. Дори и да не си в съдба на рак-отшелник, търси си раковината, преди самата тя да те намери!

Крайбрежната жена...

Откривам почерка на ангели в неразгаданите им знаци по небето. И сривам образи, а бжедите им сенки премълчавам.

Властта неизразена на езика търся – да й се подчиня. Значения премествам от привидния им смисъл, неразгадаемите тропи преговарям.

Тръпчивостта на естеството ме насища.

ЕМИЛИ,

Докато говори с теб, змила ябълка пада от дървото и събира здравата.

Природата преподава логика днес – една и съща е посоката на мъртвото и живото, еднакво кратък – пътят на горчивото и сладкото, на цветовете и на формите – калялото, зеленото, овалът съвършен и накрънените фрагменти след удара в земята.

И все пак, все пак, докато си говорим, падането ми напомня малко за летене...

РАЗКОВНИЧЕ

Окосих ливадата – навяхаха ме птиците. Наследих завоя на реката и бягството ми стръбно се усмихна. С пречувствения трелистни от коренчeto на живота се отвързва, пътувах по водата, в хербарии на любовта платено ичастие разлитвах. Отключих и добро, и зло, да ме преследват, докато търсех между много други, нещо единствено, прилично на всички. Отворих тежката врата, съборих зид и крепостна стена превзех...

Ала съм вече уморена и тайните събличам...

*

Едно зелено гушчерче е портнер на утрото. То се бои във него да ме пусне и бърза в дяволския нокът да се скрие. Но подлудяват ароматите му и сто желания ме хвърлят в първата опасност.

Прекрчвам в любовта като в коприва.

АДРЕС: 6003 СТ.ЗАГОРА, УЛ.ХР. БОТЕВ 4

ГЛАВЕН РЕДАКТОР: ЙОРДАН АТАНАСОВ

ТЕЛ: 042/649-110, GSM 0888 790 135

РЕДАКТОРИ: РУМЕН СТОЯНОВ, ИВАН БОЧЕВ,

КРАСИМИРА БОЖАНОВА

ИЗДАТЕЛ: НЧ "ДАСКАЛ ПЕТЪР ИВАНОВ-1988"

E-mail: lit_glas@abv.bg

Интернет страница: literaturenglas.com

IBAN: BG14 UNCR 7630 1074 8633 90 BIC: UNCRBGSF

УНИКРЕДИТ БУЛБАНК СТАРА ЗАГОРА

ПЕЧАТ: "ЛИТЕРА ПРИНТ" АД - СТАРА ЗАГОРА

НЕ СЕ ВРЪЩАТ И НЕ СЕ РЕДАКТИРАТ МАТЕРИАЛИ!
АБОНАМЕНТ - САМО В РЕДАКЦИЯТА

КРУИЗ ПО СРЕДИЗЕМНО МОРЕ

Йордан Атанасов

Един мечтан круиз е на път да се сбъдне. Шестима старозагорци хващаме ранния полет на RYANAIR и след два часа полет сме в Бергамо, летището на Генуа.

С червените паспорти отиваме на единия изход, а другите, с българските лични карти - на голямата опашка. Внучката, 13-годишната Мими, има като мен червен международен паспорт, но автоматът не я пуска... Едва след десет минути разбираме причината - тя няма навършени 16 години... Смут, страх и озъртане. Оставаме само двамата с нея. Накрая един служител ни показва резервния изход. След суматохата по придвижването се озоваваме на близката автогара. Имаме платени билети и чакаме автобуса за Чивитавекия - голямо пристанище, където ще ни чака огромният 13-етажен круизен лайнер „Magnifica“. Чивитавекия (изкълчих си езика, но го повторих няколко пъти, успешно накрая) е пристанището на Рим, както го знаят тук. А името на кораба ми звучи: като магия, като поетика или като магнит, който привлича... Идва един автобус, досущ е като нашия, който чакаме, но не бил той. Нахвърляме куфарите си в багажното. В последния момент пристига истинският наш автобус, и за минута трябва да прехвърлим багажа. След малката суматоха, шофьорът, млад мъж на около 40, типичен италианец - с прави черни коси, леко мургав, сканира билетите и ни ориентира за местата. Изтощени и потни, се настаняваме на запазените места. Пътуваме седем часа през хълмове и планини. На средата на пътя, в някакво градче, се качва колегата на шофьора и се сменят на волана. Новият е по-възрастен, тантурест, възник и десетина минути си говорят, пътувайки из селището. Автобусът спира на малка автогара и след като младият слиза, продължаваме...

Огромни виадукти, магистрала, минаваща над реки и дерета - милиони кубични бетон и стомана, поддържащи стабилно мостове с различна дължина. Яко строителство. Планината е набраздена, но е съхранена... На авто-спирката Чивитавекия, с багажа тичаме към кораба, който се вижда, сякаш е наблизо, но реално е след километър. Илюзията идва от големината му. Поемат ни багажа, с надписи за съответните каюти. И хайде пак бегом по палубите, още триста-четирестотин метра

Три проверки на скенери... Мен всеки път ме спират и ме проверяват по цялото тяло с някаква палка, вероятно минискенер. Защото пиука на места и стряска охранителя. Аз имам сменена аортна клапа на сърцето, метална, която кара апаратчето да отчита. Със сетни сили пристигахме пред каютите и виждаме багажа си. Вече спокойни, се настаняваме...

Кратка информация за фамозния ни кораб - нов лайнер, клас „Музика“, собственост на компанията MSC; ширина - 32 м, дължина - 294 м, тонаж 95 125 т., скорост - 23 възела. Дава подслон, храна и културна програма за 3223 човека, като една трета от тях е обслужващият персонал. Красавец!..

Ботушът на Италия разделя Средиземноморието. Западният му регион обикновено включва пристанища в Италия, Испания и Франция и островите между тях - там, накъдето сме се насочили и ние.

Опознаването на тази област с кораб има

своите предимства пред пътуването по суша. Един круиз може да ти спести не само пари, но и времето и неприятностите, свързани с резервация на хотели, ресторанти и превоз.

Докато много градове са достъпни и са близо до морето, редица вътрешни съкровища - като например Прованс (Франция) и Тоскана (Италия) са на кратко разстояние с кола или влак. От Чивитавекия на половин час има влакове за Рим. След закуската се юрваме се към гарата, заедно със стотици любопитни пасажери. Всички пътища водят към Рим! Не се пропуска такъв шанс. След час и нещо сме във Вечния град, в самия център, който е на някакъв си 80 километра от брега. Избираме най-добрия вариант за малкото време, с което разполагаме - маршрутен автобус „HOP-ON, HOP-OFF“. Един след друг следват историческите руини и справките за тях по аудиогид на осем езика:

Ето Форумът - обществен и политически център на древния Рим. Останките му се намират на Свещения път (Via Sacra). Сравнително добре са запазени двете триумфални арки - арката на Тит и арката на Септимий Север. Прави впечатление, че голямата част от храмовете и други сгради край тях са запазени само като стъпала и колонии.

Знаменитият Колизеум! Уникална гледка. Изтръпваш от възлание. Построен от император Тит Флавий Веспасиан в 72 година. Амфитеатърът е събирал повече от 55 хиляди зрители. Тук са се провеждали жестоки битки на гладиатори и дивни зверове. Те са били безплатни, а организатори на зрелищата са били самите действащи римски императори. Огромно съоръжение, вдъхващо уважение!

Храмът на всички богове се намира на площад Пиаца дела Ротонда (Piazza Della Rotonda) и е построен през II век, а през VII става католическа църква. Пантеонът е най-добре съхранената антична сграда в Рим.

Ватикана е най-малката държава в Европа. Името на града-държава произлиза от името на хълма, на който се намира. Тук е резиденцията на папата. (Този път пропускаме да го видим...) В музеите на Ватикана, както е известно, се съхранява безценна колекция от произведения на изкуството, а в Сикстинската капела може да се види известният цикъл от фрески на Микеланджело.

Катедралата „Свети Петър“ във Ватикана е основният храм на католическия свят и

се счита за най-голямата католическа църква в света. В древни времена на мястото на сегашната базилика е имало цирк. Първата църква, построена тук, е през 324 г. от римския император Константин. През XV век тя е започнала да се руши, поради което започва реконструкция на сградата, но по-късно е решено да се разруши до основи, а на нейно място да се построи нова. Гледаме и слушаем дикторката...

„Ди Треви“ е най-известният фонтан в Рим. Създаден през XVIII век, скулптурният ансамбъл изобразява бог Нептун, застанал в калейка под формата на раковина, телена от морски чудовища. Водата във фонтана постъпва чрез акведукт, построен от Агрипа (през ранната Римска империя, той е вторият най-могъщ римлянин от онова време). Ако се вярва на местната легенда, всеки, който пие вода от този фонтан със сигурност ще се върне в Рим. За да е по-безопасно за здравето обаче, се е възприело да се хвърля монета във фонтана. И ние така направихме, добайрайки се с мъка до него.

Гъмжило, шракане на фотоапати, святкане на телефони, възторзи - на различни езици... На Капитолийския хълм е разположен храмът, в който са се провеждали заседанията на римския сенат. Сега на хълма се намират музеи, в които можете да се запознаете с богатата колекция от антични скулптури. Тук

също е единствената запазена конна статуя на Марк Аврелий.

Палатин - още един от седемте най-големи римски хълмове. Тук могат да се видят руините на Доминиканския манастир, пещерата на Ромул, къщата на Ливия (наричана Отровителката, тъй като е разчиствала пътя си към властта чрез отравяне на ключови римски фигури)...

Огромният замък Сант Анджело е построен през 139 г. като мавзолей на император Адриан. По-късно е бил използван като крепост, затвор, а по време на размирици тук са се криели епископите. Вътре в замъка могат да се разгледат луксозни епископски апартаменти, затворнически килии и бившата съкровищница.

На площад Навона се намира известният Фонтан на Четирите реки (Fontana dei Quattro Fiumi), украсен с четири скулптури, които символизират главните реки на света - Нил, Ганг, Дунав и Ла Плата...

Отново хващаме влака, в последните минути на бегом. И след два часа сме на кораба, където до среднощ се забавляваме, кой както му харесва. Всеки ден персоналетъ предлага богатата културна програма: край големия плувен басейн през деня - танци и музика, състезателни игри с награди... А вечерта - други прояви и изненади...

С поименна карта се влиза и излиза от кораба. Със същата се чекираме за напитки и храна в барове, ресторанти. Множество магазинчета предлагат скъпи парфюми, чанти и други аксесоари, изкушаващи дамичките. Има късна шоу-програма всяка вечер в огромния салон, събиращ над 1000 души... Всеки ден от различните пристанища се качват и слизат туристи... И салонът винаги е пълен.

Нощта използваме за пътуване към следващото пристанище. Клаушкането на гиганта Magnifica понякога се усеща леко - но напикката остава в чашата, ако си на маса. Някои хора не стават от масите, макар че не са роднини на Бай Ганьо. Всеки от тях гони някакъв келенпир, смятайки, че щом е платил, му се полага. По местата за хранене, виждаме, остава огромно количество храна за хвърляне... Рог на изобилието. И на разчищането. Но вероятно компанията си е направила сметката...

Плаването по Западното Средиземноморие е като пътуване през времето. То ти позволява да пропътуваш векове назад в историята само с един круиз. Няма по-добро място, на което да погледичкате кревоугодника у Вас, многообразието се простира от песто в Генуа (Италия), паела във Валенсия (Испания), търсените трюфели в Тоскана, глътка розе в Прованс, до Мишлен ресторанти и автентични земеделските пазари.

Сезонът на средиземноморските круизи започва през април и продължава до края на октомври, като температурите варират от 20° C чак до 35°. След това корабите се препозиционират към Карибите, Азия, Южна Америка или на друго красиво място.

Ето - пристигахме в Ливорно - спокоен и красив град. Още в началото сме в така наречената Нова Венеция - квартал с канали, лодки и яхти. Красота! Тръгваме по широка пешеходна улица Via Grande, която ни извежда до Централния пазар. Тук коли не се движат. Срещат се велосипедисти. Не видях таксито. Мислех си, че в този град няма, но на връщане видях едно в една малка уличка, чакашо „на гюме“, както казваме у нас. На Площада на Републиката се извисяват статуи на великия херцог Фердинанд трети и Леополд първи - последните владетели на Тоскана. В средата на 19 век група тоскански художници образуват движение, ръководено от Джовани Фатори, които решават да преодолеят академичните ограничения. Сред тях е и Амедео Модилиани. Видяхме къщата, където е живял и се снимах пред бюста му. И се чужда защо малката уличка не

е кръстена още на него... Но и у нас си е така.

Част от нашата група: синът Стилиан и внучките Мими и Ния, пътуват до Пиза, за да видят Наклонената кула, Флорентински частен дом и други атракции. Ния учи в художествената гимназия „Цанко Лавренов“ в Пловдив и си е набелязала Наклонената кула като основна цел. Аз, жена ми Мария и дъщеря ми Татяна имаме други посоки на движение... Вечерта всички се прибираме на кораба.

На другия ден се събуждаме в Испания - пристанището на Валенсия. Градът си заслужава името - през целия ден вали дъжд и обръква сметките ни. Главната ни цел е да посетим Катедралата, където е Базиликата на Девата и където се пази единственият Свети Граал, официално одобрен от Ватикана. Строена през XIII век като храм, тя е претърпяла редица промени. Огромна по размери, можеш да се изгубиш в нея, ако решиш да разгледаш всичко. В момента съчетава множество архитектурни стилове.

Влизаме в нишата пред Граала, за да го видим и снимаме. В този момент трясва силна гръмотевица над храма. Токът угасва. И не се „върща“ само тук. Някой подхвърля, че сред нас вероятно има грешници и Бог ни наказва с недопускане до свещената реликва.

Мимоходом разглеждаме и други забележителности на града: Копринената борса - тук се е извършвала търговия със селскостопански продукти и коприна; барокови църкви; комплекса Град на изкуствата и науката; стария Рибарски квартал; дългите плажове. За тях не остава време...

На другата заран сме в Тарагона. Един спокоен град с много забележителности: запазенният амфитеатър, който учудва с раз-

Внучките Мария и Ния

Тарагона - главната улица

мерите си. „Балконът на Средиземноморието“ е един крайбрежен хълм, сякаш кацнал над водата, от който съзерцаваме морето и златистите плажове. Отгоре се вижда Крайбрежната улица, по която тичат или ходят много хора за здраве. Акведуктът, наречен „Дяволският мост“, е на два етажа над река Франколи. Около километър е запазената му част, която говори за удивителното майсторство на римляните. Запазени са и градските стени от началото на втори век. Модерна и съвременна е Търговската улица, наречена Новата Рамбла, с уютни магазини и кафенета. Пихме хубаво кафе - неочаквано само за по едно евро.

Последен обект на обиколката по Западното Средиземноморие е Тулон - пристанищен френски град. Красиво естествено обиталище на малки рибарски лодки и модни яхти, крайбрежна алея с бутици и оживени бирарии. Известен курорт, център на риболова и други индустрии. Той е и главната военно-морска база на републиката. Както в Рим, и тук използваме маршрутните туристически влакчета за една обиколка...

Последен нощен преход на кораба - до първоначалната ни дестинация. Отново същият автобус, младият шофьор и смяната на предишно място с колегата му - този сценарий се повтори... Летището и полета към Света София. Имаше късмет. Зад нас остана да върлува средиземноморската буря „Даниел“. А по-късно край това море - и новата война на Израел и Палестина. Дано не ни настига ни едното, ни другото... Амин!

Рим - Фонтанът Ди Треви